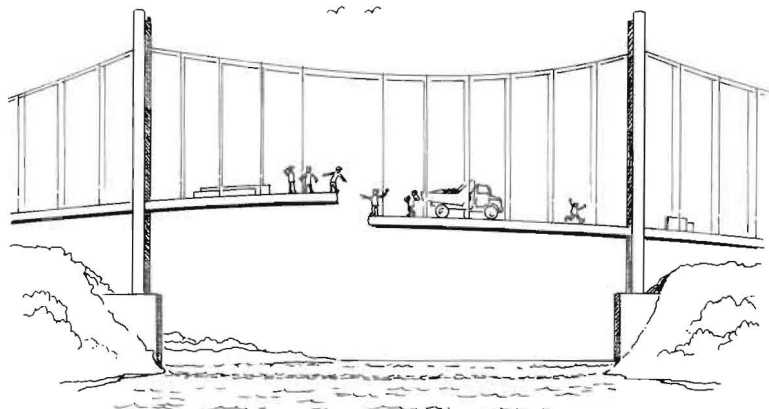

Rätt från början

I kampen om jobben möter vi numera kundernas särskilda kvalitetskrav. Företag med fungerande system för kvalitetsstyrning ligger bra till.

Sven-Arne Rydell, stab Kvalitet, presenterar det kvalitetsstyrssystem, som bl a ska stimulera oss att "göra rätt från början". Och därmed skärpa vår konkurrensförmåga.

Det är viktigt att man gör rätt från början
– KVALITETSSTYRNING är ETT medel

Det nya principavtalet mellan FMV och FFV om arbeten med försvarsmateriel innehåller en paragraf om kvalitetsstyrning och kontroll.

"Kvalitetsparagrafen" anger hur de olika aktiviteterna i kvalitetsstyrssystemet skall utformas och genomföras. Där behandlas bl a hur systemet skall verka, dokumenteras och följas upp. Vidare anges krav på vårt mät- och kalibrersystem, kvalitetsutbildning och personbehörighet m m.

AQAP - värt att veta

Kvalitetsstyrssystemet ska vara uppbyggt att i alla väsentliga drag svara mot norm AQAP-1.

AQAP står för Allied Quality Assurance Publication och är NATO:s krav på leverantörernas kvalitetsstyrssystem.

Normen AQAP är den mest internationellt kända och tillämpade inom detta

Forts sid 4

Arbetstiden 1981:

Diff-tid även vid CVM?

Efter förhandlingar med de sju fackliga styrelserna i sektorn har arbetstiderna för nästa år nu fastställts. Vid CVA blir det fortsatt differentierad arbetstid och vid CVÖ fortsätter flex-tiden. Diff-tid vid CVM diskuteras. Sm ges ut inom kort.

Det blir enhetliga ordinarie arbetstider lika långa (korta) lunchraster som hitills, och tre arbetsfria "klämdagar" i hela sektorn: den 2 och 5 januari samt 29 maj.

Lunchtiden blir den vanliga: 30 mi-

nuter vid CVÖ, 36 vid CVM och 42 vid CVA.

Ordinarie arbetstider blir:

CVA kontor 0730 -- 1612, verkstad 0700 -- 1548.

CVM kontor 0730 -- 1606, verkstad 0706 -- 1548.

CVÖ kontor 0730 -- 1600, verkstad 0654 -- 1530.

Vid CVA tillämpas differentierad arbetstid (diff-tid), liksom andra halvåret 1980. I kontoren kan man i stället för ordinarie tid välja på att jobba 0800 -- 1642 eller 0700 -- 1542. I verkstäderna finns alternativet 0730 -- 1618.

Vid CVM har SF tagit upp frågan om att (för alla CVM-are) eventuellt införa diff-tid senare under 1981. Möjligheter att anpassa busstider och diff-tider ska utredas.

Vid CVÖ fortsätter flex-tiden. Man har

Forts sid 2

Arbetstiden 1981:

Forts från sid 1

frihet inom vissa gränser att förlägga arbetstiden mellan 0820 --1700 (kontor) respektive 0630 - 1500 (verkstad).

Flexibel arbetstid har tillämpats vid CVÖ sedan flera år. Den förutsätter minidatorbaserade terminaler, där man stämpelar in och ut elektroniskt med speciella ID-kort. Terminalen ger direkt saldobesked när kortet sticks in.

FCTFs ordförande Hugo Mattsson säger: -- Flera års erfarenheter av flex-tiden är bara positiv vid CVÖ.

En finess med detta system är t ex att växeltelefonisten direkt kan avläsa om en sökt person finns inne på CVÖ, är ledig eller bortrest. Det spar tid och ger den uppringande lägre telekostnad.

Semestern 1981

Gemensamt semesteruppehåll blir nästa år så här:

Vid CVA och CVM: 29 juni -- 24 juli.

Vid CVÖ: 6 -- 31 juli.

Fackorganisationerna har inte heller i år fått igenom sitt återkommande krav på tre veckors gemensam semester, med en valfri vecka antingen före eller efter treveckorsperioden.

Inga lyxrum längre

Inom sektorn reser vi för hela 14 miljoner kronor årligen. Sektorinstruktion 8200/17-4 har kommit till för att förenkla administrationen av tjänsteresorerna, för att få enhetliga regler och rutiner och därmed minska kostnaderna.

Vår interna resetjänst, som sköts av May Kjellberg vid CVA, May Ståhl CVM och Britta Gärd CVÖ, ordnar numera allt, från biljetter till hotellrum.

Beträffande de senare har det blivit en del irritation och frågor. Därför har sektorn gett direktiv till SJ resebyråer i Östersund och Linköping samt Arboga Resetjänst, genom vilka alla resor beställs:

Rumsstandarden ska vara med toalett på rummet, i övrigt ska det finnas tillgång till dusch. Men om det inte finns hotell med denna komfort får en något lägre rumsstandard accepteras.

Naturligtvis kan speciella förhållanden uppkomma, då dessa rutiner inte går att tillämpa, t ex omkastning i resplanen med kort varsel.

CVA skyddskommitté i

Lars Bohman visar förkromning till färdigt mått för huvudskyddsombuden Ove Östby och Åke Ternström samt Per-Olof Forss, Sven Björklund och Arne Rydeborg. Samtliga tre foto: Niklas Forslind.

Skyddskommittéerna vid CVA och CVM höll konferens i Malmslätt den 23 oktober. FFV sammanhållande i skyddsfrågor, Gösta Johansson, HK, inledde med en genomgång av psykiska och psykosociala aspekter på arbetsmiljön.

Ämnet diskuterades vidare under en gemensam middag på CVM Mäss. Bl a var företagsläkarna Carl Nyström och Håkan Adolfsson flitiga i diskussionen. Det hela var arrangerat av Harry Rosevall, Personal.

Nästa dag ägnades åt studium av några utvalda CVM-aktiviteter för CVA-kommitténs medlemmar. Skyddsingenjör Hans Hyden och huvudskyddsombudet Åke Ternström hjälpte Ingemar Lindstrand med visningen av fem arbetsområden.

Besökarna fäste sig kanske främst för just arbetsmiljöerna, där plast- och gummiverkstan fick amper kritik under lunchdiskussionen. Men i övrigt fick värdarna bara beröm för ett givande studiebesök.

På labbet demonstrerar Kurt Nordell mätinstrument för arbetsmiljökontroll för CVA företagsläkare Carl Nyström, kuratorn Eivor Jonsson, sjuksköterskorna Gerd Löfgren och Ulla Öhman samt Robert Olsson-Seffer och Lars Olof Hellberg.

Malmslätt

Skyddsingenjörerna Hassarna Hyden och Knutsson-Hall, Ingrid Laestander-Krook och Siv Erlandsson bevakar Ingvar Lagerstedts och Harry Kjerlings uppflugna position på en HKP 3.

Fikapauser, -en fråga för IK

Det fikas på arbetsplatserna, men det händer att detta urartar till regelrätta frukostraster.

Under förhandlingar har FFV-U på samtliga orter aktualiserat frågan om att inrätta en frukostrast på obetald arbetstid. Det skulle innebära obligatorisk rast, med motsvarande senare slut på arbetsdagen.

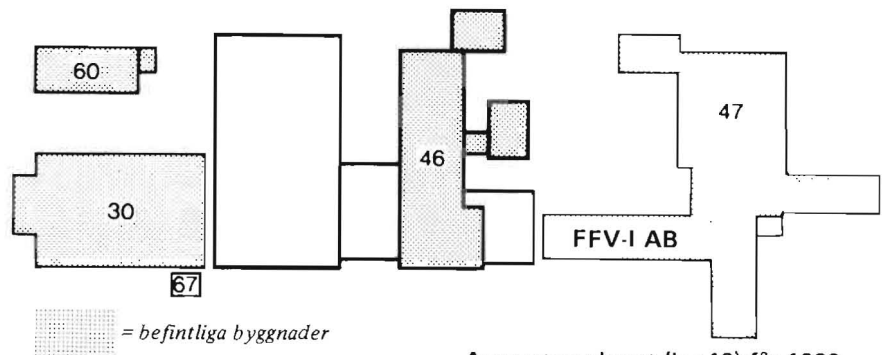
Frågan föranleds av de svårigheter som i allmänhet råder vid såväl verkstäder som kontor att upprätthålla acceptabla former för dessa pauser.

Representanter för FFV-U och facken är överens om att alla anställda borde känna samma ansvar för avtalad (betald) arbetstid. Men så är det inte, och något bör göras för att få bättre ordning på fikapauserna.

Fackens representanter framhåller att frågan är ett arbetsledningsproblem, och ser fram mot ett bättre förhållande.

Samtliga IK (informationskommittéer) uppmanas ta upp paus- och fikaförhållandena till kritisk granskning och vid behov diskutera förslag till åtgärder.

Harry Rosevall, 8100

Apparatprovhuset (by 46) får 1620 kvm nybyggda verkstadslokaler och 120 kvm personalutrymmen när bygget blir klar nästa höst. 400 kvm av befintligt hus byggs om också.

Nytt bygge igång

Beslut har nu fattats om att sätta igång bygget av apparatprovningens verkstaden vid CVM. Detta sedan länge planerade 14-miljonersbygge påbörjas i dagarna.

Hittills har provningen gjorts av de cirka 3000 olika apparattyperna i delvis mycket olämpliga lokaler, t ex fönsterlösa gamla kolvmotorprovbockar från 1942.

Det gäller alltså en nybyggnad på 1740 kvadratmeter i anslutning till nuvarande apparatprovhus från 1955, by 46, eller "Ap-huset" som det stod på de gamla ritningarna.

När produktionen i den nya verkstaden börjar hösten 81 har vi alltså en funktionell och förbättrad miljö -- för såväl apparater som människor.

Ur gästboken:

Minxiu Xu och Osborn Bartley

Under den senaste tiden har vi haft flera intressanta besök inom sektorn. Här är några exempel:

Till Arboga kom

representanter för Chinese Aeronautical Establishment: Vice presidenten Minxiu Xu, dir Li Ian, chefsing Hongli Lin och ingenjörerna Zhaolian Feng, Shouyi Zhang och Chi-Meng Jen. Besöket var ett led i det industriellt vetenskapliga och tekniska samarbetet mellan Sveriges Regering och Folkrepubliken Kina.

Västmanlands landshövding Osborn Bartley, länsrådet Uno Williamsson, förste byråsekreterarna Catarina Holmqvist och Bo Bernerstedt besökte oss och diskuterade utredning MFK 79. Arbogas kommunalråd Per-Olof Nilsson, Tore Ekman och kanslichef Nils Forsberg deltog i det besöket.

Generalmajor J Skjøth, chefen för Danska försvarets flygmeterielkom-

mando, jämte öing E O Mortensen, och major J C M Probst har också nyligen varit på besök.

Till Malmslätt

kom överingenjörerna i Norges luftforsvarskommando Sigmund Lien, Edwin Hammarström och Kjell Håkensen.

Naturligtvis har vi ofta besök från FMV och flygvapnet, nu senast en rad tekniska chefer från 37-förband. Med dem diskuterades underhållsfrågor inom Flygplans produktionssida. Samtidigt medverkade tre specialister från Motor, som belyste felutfall och tillgänglighet hos RM8A. Från E1 (första eskadern) medverkade överstelöjtnant Lars Carlander.

FFV och FoU

I Malmslätt hölls en konferens mellan FFV och Tekniska Högskolan i Linköping (LiTH) om samverkansformer beträffande forskning och (teknisk) utveckling (FoU). Professor Sven Erlander, dekanus i LiTH, toppade högskolans delegation. FFVs leddes av tekniske direktören Sigfrid Akselson, HK. Syftet är bättre utnyttjande av tekniskt vetenskapliga rön, produktförbättring och nya produkter = nya jobb.

Om detta rapporteras närmare i FFV-NYTTs decemhernummer. Tills

dess kan du få veta mera av FFVs kontaktman Nils Åkerblom (vid CVA).

I Östersund

har man haft många besök av etablerade kunder i FMV, flyg- och armesidan. Det har gällt t ex uppföljning av leveranstider på armemateriel.

Även nya civila kunder kommer ibland: Representanter för landets brandchefer och Styrelsen för Teknisk Utveckling (STU) diskuterade ett projekt att standardisera brand- och räddningsbilar. Vi har förresten gjort ett jobb åt STU, ett informationspaket om teknisk upphandling.

Ny sektion inom Elektronik

Den 1 januari startar en ny teknisk sektion på Elektronikavdelningen. Den får namnet Master och antenner. I sektionen ska ingå personal som nu finns i de andra tekniska sektionerna och jobbar med master, antenner, telekonflikter, frekvensplanering, störmätning mm.

Arbetsuppgifterna kommer sektionen att få från Radio-, Radar- och Transmissionssektionerna, från Flygplanavdelningen och genom försäljning direkt till militära och civila kunder.

En utredning har naturligtvis arbetat och angett mål för verksamheten. Omfattningen inom den nya sektionens område ska öka med drygt 10% på 5 år och andelen jobb utanför försvaret ska också öka. Ett av målen är att kunna utföra paketjobb.

Utredningen kan beställas från Astrid Nystedt, 5001.

Under tiden fram till årskiftet ska en arbetsgrupp göra budget mm. Den ska föreslå vilka personer som ska flytta till nya sektionen. Sektionschefsjobbet ska annonseras ut snarast.

Lars Höök

"Den befalles fel"

Det kom ett brev från pensionerade ingenjören Helge Edam i Bromma. Han arbetade vid CVM på 30-talet, och berättar följande episod från den tiden.

En yngling fick i uppdrag att avsyna bultar, närmast kontrollera gänglängden. Arbetsledaren "farbror" Johanson hade gett instruktion:

-- Granska en bult efter ritningen. Om den är rätt kan du använda bulten som mall och kontrollera efter den.

Men "det är den befalles fel att

Rätt från början

Forts från sid 1

område. Därför är det en avgjord marknadsfördel för oss att följa den.

Kunder kräver kvalitetsstyrning

Sedan det nya principavtalet med FMV skrevs har också Sveriges Mekanförbund i ett nordiskt samarbete tagit fram en preliminär utgåva av "Allmänna systemkrav för kvalitetsstyrning" avsedd för den svenska industrin. Dessa grundar sig på bl a AQAP.

Allt talar för en ökad tillämpning av dessa kvalitetsstyrssystem inom svensk industri. Många företag börjar inse betydelsen av kvalitetsstyrning som ett medel för att uppnå rätt kvalitet till lägsta kostnad.

Kundernas ökade medvetenhet om kvalitetsstyrningens betydelse för produktkvaliteten medför också att det blir allt vanligare att kunden åberopar dessa normer. Det är därför viktigt att även vi kan följa dessa krav, så att beställningar inte går oss förbi av det skälet.

FMV har nu tagit fram AQAP-normen i svensk översättning vilket talar för att det kommer att bli allt vanligare att FMV leverantörer på den svenska marknaden åläggs dessa krav.

hans tjänare icke åtlyder", som Gustaf Wasa sa. Ynglingen tog mallen i höger hand, granskade nästa bult, lade ifrån sig mallen, flyttade över den granskade bulten till höger hand, och fortsatte hela kontrollen efter ständigt nya "mallar".

Nu slumpade det sig så att den unge svarvaren som tillverkat bultarna hade arbetat efter samma metod. När han bytte stål tog han den sist gängade bulten som mall för nästa inställning av svarven.

Allteftersom bultlådorna kom in synades de på samma sätt, och när partiet var klart hade gänglängden blivit cirka 12 mm för kort.

Om det fanns någon kvalitetsuppföljning redan då, eller om felet upptäcktes vid montering förmåler inte historien.

"Gör det rätt från början" säger dagens kvalitetsstyrare.

Ny Si kommer

Inom 8080 (Sektorstab Kvalitet) arbetar vi med att ta fram en sektorinstruktion "Kvalitetsstyrning inom U" som anger de grundläggande riktlinjerna för denna verksamhet.

Vi håller också på och arbetar med en ny utgåva av vårt kvalitetsprogram anpassat till det nya avtalet med FMV.

RÄTT från början

Kvalitetsstyrning är ett medel som ska hjälpa oss att komma rätt från första början. I kvalitetsprogrammet finner Du vägarna. Fråga oss på 8080 om dessa alltmer betydelsefulla kvalitets- och säljvillkor.

Det är angeläget att kvalitetsverksamheten så snart som möjligt kan börja verka med de kompletteringar av vårt gällande kvalitetsstyrssystem som förutsätts i det nya avtalet med vår huvudkund.

Sven-Arne Rydell, 8080

PS

Ett litet textblad om vad kvalitetsstyrning i korthet är och innebär kan Du få hos 8082. Tala med Ingrid Rydenius tel CVA 384, snabb nr 1858, eller U-Aktuellt-red, 8118, tel CVM 276.

RÄTT kvalitet spar pengar

Beredskapsaggregat (Bragg 745 C och D) fick från tillverkningen ett tändsysteem "av högsta kvalitet" för att inte störa radiotrafiken. Systemets kablar håller emellertid inte så länge. Trots den höga kostnaden 1500 kr/sats. De måste nu bytas ut.

Avd Basmateriel (CVÖ) har på FMV-F:LBB uppdrag provat ut nya kablar. De är 95% billigare (!) än originalen och har bättre mekaniska och termiska egenskaper än de gamla. Radiostörningsegenskapen är obetydligt sämre, med fullt acceptabelt.

Kabelbytet som nu pågår beräknas ge försvaret en besparing på en miljon kronor. RÄTT kvalitet lönar sig!

(Underlag till denna notis kom från Olle Wählen och Bengt Boström, CVÖ).